

Слободян Наталія Генадіївна
кандидат економічних наук, доцент
Національний університет харчових технологій
Безверха Марина Валентинівна
студентка
Національний університет харчових технологій
Пушкарьова Марія Валеріївна
студентка
Національний університет харчових технологій

Слободян Наталья Геннадьевна
кандидат экономических наук, доцент
Национальный университет пищевых технологий
Безверхая Марина Валентиновна
студентка
Национальный университет пищевых технологий
Пушкарёва Мария Валерьевна
студентка
Национальный университет пищевых технологий

Slobodyan N.
Candidate of economic Sciences, associate Professor
National University of Food Technologies
Bezverha M.
student
National University of Food Technologies
Pushkaryova M.
student
National University of Food Technologies

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ: УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ

АНАЛИЗ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ: УПРАВЛЕНЧЕСКИЙ АСПЕКТ

FINANCIAL STATEMENT ANALYSIS: MANAGEMENT ASPECT

Анотація. Розглянуто зміст основних форм фінансової звітності та їх використання в управлінні підприємством. Здійснено аналіз основних форм фінансової звітності на прикладі ПАТ «Яготинський маслозавод». Визначено напрями удосконалення фінансового стану досліджуваного підприємства.

Ключові слова: підприємство, фінансова звітність, фінансовий стан підприємства, аналіз фінансової звітності, управління підприємством.

Аннотация. Рассмотрено содержание основных форм финансовой отчетности и их использование в управлении предприятием. Осуществлен анализ основных форм финансовой отчетности на примере ОАО «Яготинский маслозавод». Определены направления совершенствования финансового состояния исследуемого предприятия.

Ключевые слова: предприятие, финансовая отчетность, финансовое состояние предприятия, анализ финансовой отчетности, управления предприятием.

Summary. Reviewed the content of primary financial statements and its use in enterprise management. The analysis of major forms of financial statements on the example of PJSC «Yagotytsky Butter Plant». Directions of improvement of the financial condition of the enterprise.

Key words: enterprise, financial statements, the financial state of the enterprise, analysis of financial statements, the enterprise management.

Постановка проблеми. В сучасних умовах господарювання, які характеризуються високими ризиками невизначеності, розробка ефективних управлінських рішень економічними суб'єктами набуває особливої актуальності. В умовах ринкової економіки обґрунтованість та дієвість управлінських рішень на мікро- та макрорівнях значною мірою залежить від результатів оцінки фінансового стану суб'єктів господарювання, зміст яких виходить за межі обчислення окремих коефіцієнтів і передбачає вивчення комплексу показників, які відображають різні аспекти діяльності кожного окремого підприємства. Враховуючи, що інформаційною базою для прийняття рішень є результати аналізу, то аналітичне забезпечення управлінських рішень займає в наш час центральне місце в управлінні підприємницькою діяльністю. Основним і достовірним джерелом інформації для прийняття управлінських рішень у сфері планування є фінансова звітність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемами оцінки фінансового стану суб'єктів господарювання займаються як вітчизняні, так і зарубіжні вчені. Зокрема, діагностику аналізу фінансового стану досліджували Бернстайн Л. А., Білик Л. Д., Бланк І. А., Брігхем Ю., Кеннон Дж., Коробов М. Я., Поддєрьогін А. М., Покропивний С. Ф., Савицька Г. В., Савчук В. П., Сайфулін Р. С., Сміт Р., Фоулк Р., Хорін А. Н., Шеремет А. Д. та ін. Питанням аналізу господарської діяльності підприємств та дослідженню управлінської звітності приділяли увагу такі вітчизняні науковці як Голов С. Ф., Грабовецький Б. Є., Литвин Б. М., Осадча Г. Г., Садовська І. Б., Стельмах М. В., Слободян Н. Г., Шварц І. В. та інші. Зокрема, Бернстайн Л. А. у підручнику «Аналіз фінансової звітності» ознайомлює з методологією побудови фінансової звітності, сутністю інформації, що міститься в цих документах, розглядає методи аналізу фінансового стану компаній, проведеного на конкретних даних. Коробов М. Я. значну увагу приділив розгляду комплексного підходу до оцінки фінансово-господарської діяльності підприємств, специфіки організації аналітичної роботи в умовах інфляційної економіки. Савицька Г. В. досліджувала сутність і зміст управлінського і фінансового аналізу, організацію та інформаційне забезпечення, методику його проведення по найважливіших напрямках управлінської та фінансової діяльності. Голов С. Ф. розглядав концепцію та організацію управлінського обліку, аналіз для прийняття поточних і довгострокових рішень, методи стратегічного управлінського обліку. Але зазначені дослідження не розкривають питання залежності між якістю управління та рівнем оцінки фінансової звітності.

Мета. Головна мета цієї роботи — визначити місце звітності та її аналізу в системі управління підприєм-

ством та удосконалити методику оцінки фінансового стану підприємства на основі нових форм фінансової звітності. Здійснити аналіз фінансового стану на прикладі ПАТ «Яготинський маслозавод», визначити резерви використання фінансових ресурсів і дати динамічну оцінку фінансового стану підприємства. Розробити рекомендації щодо напрямків підвищення показників фінансового стану підприємства.

Виклад матеріалу. В умовах ринкової економіки фінансова звітність господарюючих суб'єктів є основним засобом комунікації і найважливішим елементом інформаційного забезпечення фінансового аналізу. Вона використовується для встановлення вартості реальних активів підприємства, ступеня їх ліквідності, оцінки платоспроможності та життєздатності підприємства, розробки в необхідних випадках власних заходів фінансового оздоровлення (санації) підприємства. Попередження розвитку негативних кризових явищ на підприємстві є можливим тільки за систематичного забезпечення управлінського персоналу інформацією про поточний рівень фінансової стійкості та здатність підприємства до подальшого розвитку. Джерелами інформації для аналізу фінансового стану підприємства та прогнозу його розвитку є основні форми фінансової звітності. За результатами проведення загальної оцінки фінансового стану ПАТ «Яготинський маслозавод» за 2012–2014 роки за допомогою порівняльно-аналітичного балансу та оцінки динаміки і структури складових активів і джерел їх фінансування можна зробити наступні висновки.

За аналізовані періоди сума валюти балансу щороку зростає. Темп приросту вартості майна підприємства на кінець 2013 року становить 23,1%, а на кінець 2014 р. — 27,7%, при цьому відбувається перевищення темпів приросту усіх активів над темпами приросту необоротних активів, що свідчить про більш ефективне їх використання. Поступове збільшення суми власного капіталу за рахунок нерозподіленого прибутку: на кінець 2013 року темп приросту становить 18,9%, а на кінець 2014 року — 20,6%. Таким чином, аналітичний баланс засвідчує розширення діяльності та позитивні фінансові результати за досліджуваний період.

Негативними змінами у балансі, на нашу думку, є перевищення частки позикового капіталу над власним за всі 3 роки більш, ніж у 2 рази, перевищення темпів зростання зобов'язань над темпами приросту власного капіталу та поступове зменшення частки власних оборотних активів з 21,4% до 14,2% та нестача власних оборотних коштів.

Збільшення середньорічних залишків оборотних активів у 2013 році на 23061 тис. грн. призвело до збільшення чистого доходу від реалізації продукції на 95703 тис. грн. Збільшення коефіцієнта оборотно-

сті оборотних активів на 0,66 призвело до збільшення чистого доходу від реалізації продукції на 129783 тис. грн. В результаті прискорення оборотності оборотних активів на 0,66 термін їх обороту зменшився на 12 днів, а сума вивільнених оборотних активів становить 31271,9 тис. грн.

Зменшення середньорічних залишків запасів у 2013 році, порівняно з 2012 роком, на 9007,5 тис. грн. призвело до зменшення собівартості реалізованої продукції на 119287 тис. грн. Збільшення коефіцієнта оборотності запасів на 9,61 призвело до збільшення собівартості реалізованої продукції на 312640 тис. грн. За рахунок зменшення терміну оборотності запасів на 12 днів було вивільнено 23608 тис. грн.

Збільшення середньої величини дебіторської заборгованості у 2013 році, порівняно з 2012 роком, на 54933 тис. грн. призвело до збільшення чистого доходу від реалізації продукції на 18309896 тис. грн. Зменшення коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості на 316,77 призвело до зменшення чистого доходу від реалізації продукції на 18084410 тис. грн. Термін погашення дебіторської заборгованості збільшився на 21 день, що призвело до залучення в оборот додаткових грошових коштів на суму 54256,6 тис. грн.

Збільшення середньорічних залишків грошових коштів у 2013 році, порівняно з 2012 роком, на 123 тис. грн. призвело до збільшення чистого доходу від реалізації продукції на 45119 тис. грн. Збільшення коефіцієнта оборотності грошових коштів на 86,61 призвело до збільшення чистого доходу від реалізації продукції на 180367 тис. грн. За рахунок скорочення терміну оборотності грошових коштів на 0,2 дні було вивільнено 492 тис. грн.

Збільшення середньорічних залишків оборотних активів у 2014 році, порівняно з 2013 роком, на 94886 тис. грн. призвело до збільшення чистого доходу від реалізації продукції на 456520 тис. грн. Зменшення коефіцієнта оборотності оборотних активів на 0,79 призвело до зменшення чистого доходу від реалізації продукції на 229064 тис. грн. Внаслідок збільшення терміну оборотності оборотних активів на 13 днів у було додатково залучено 47873 тис. грн.

Збільшення середньорічних залишків запасів у 2014 році, порівняно з 2013 роком, на 31582 тис. грн. призвело до збільшення собівартості реалізованої продукції на 721837,5 тис. грн. Зменшення коефіцієнта оборотності запасів на 8,91 призвело до зменшення собівартості реалізованої продукції на 570805,5 тис. грн. Внаслідок збільшення терміну оборотності запасів на 11 днів було додатково залучено 2497 тис. грн.

Зменшення середньої величини дебіторської заборгованості у 2014 році, порівняно з 2013 роком, на 5205 тис. грн. призвело до зменшення чистого доходу

від реалізації продукції на 86092 тис. грн. Збільшення коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості на 6,04 призвело до збільшення чистого доходу від реалізації продукції на 313548 тис. грн. За рахунок зменшення терміну погашення дебіторської заборгованості на 6 днів було вивільнено 18957 тис. грн.

Збільшення середньорічних залишків грошових коштів у 2014 році, порівняно з 2013 роком, на 8358,3 тис. грн. призвело до збільшення чистого доходу від реалізації продукції на 370027 тис. грн. Зменшення коефіцієнта оборотності грошових коштів на 341,21 призвело до зменшення чистого доходу від реалізації продукції на 3562571 тис. грн. Внаслідок збільшення терміну оборотності грошових коштів на 2,4 дні було додатково залучено 7857 тис. грн.

Проаналізувавши фінансову стійкості ПАТ «Яготинський маслозавод» за період з 31.12.2012 по 31.12.2014 роки, можна побачити як змінювалися загальні показники фінансової стійкості підприємства.

Нормальна стійкість фінансового стану підприємства забезпечується за умови, якщо:

- 1) наявні власні оборотні засоби < 0 ;
- 2) власні і довгострокові позикові джерела формування запасів і витрат ≥ 0 ;
- 3) загальна величина основних джерел запасів і витрат ≥ 0 .

Вищенаведені умови задовольняють період з 31.12.2012 р. по 31.12.2013 р., це означає, що підприємство забезпечено усіма необхідними ресурсами для здійснення виробничої та господарської діяльності. Необхідно залучати також і довгострокові позикові джерела.

У період з 31.12.2013 р. по 31.12.2014 р. спостерігається нестійкий фінансовий стан підприємства. В порівнянні з попередніми періодами відбувається зниження показників нормального функціонування підприємства.

Важливу роль в аналізі господарського стану підприємства для його нормального функціонування відіграє аналіз фінансової стійкості такого підприємства (табл.).

Провівши розрахунок показників фінансової стійкості ПАТ «Яготинський маслозавод» в період з 31.12.2012 по 31.12.2013 роки, можна проаналізувати показники, зіставивши з нормативами та попередніми даними за періоди:

1. Коефіцієнт автономії зменшувався на 0,01 за кожний період, що є негативною зміною. Значення цього коефіцієнту є меншим, ніж нормативне значення. Це свідчить про незабезпеченість позикових коштів власними, тобто, реалізувавши майно, сформоване із власних джерел, підприємство не зможе погасити свої зобов'язання.

Таблиця

Показники, що характеризують фінансову стійкість ПАТ «Яготинський маслозавод»

Назва показника, норматив	Розрахунок на основі балансу	31.12.12	31.12.13	31.12.14
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії, концентрації власного капіталу), [$>0,5$]	$K_{\phi n} = \frac{p.1495}{p.1900}$	0,30	0,29	0,28
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу, [$<0,5$]	$K_{пк} = \frac{p.1595 + p.1695}{p.1900}$	0,70	0,71	0,72
Коефіцієнт концентрації поточної заборгованості, [-]	$K_{пз} = \frac{p.1695}{p.1300}$	0,27	0,36	0,52
Коефіцієнт фінансової стійкості (забезпечення загальної заборгованості власним капіталом), [>1]	$K_{\phi c} = \frac{p.1495}{p.1595 + p.1695}$	0,44	0,42	0,38
Коефіцієнт фінансового леве-риджу (фінансового ризику), [-]	$K_{\phi л} = \frac{p.1595 + p.1695}{p.1495}$	2,29	2,40	2,61
Коефіцієнт забезпечення запасів власним капіталом, [$>0,6-0,8$]	$K_{зз} = \frac{p.1195 - p.1695}{p.1100}$	2,19	2,58	0,77
Коефіцієнт маневреності оборотних активів, [0,2]	$K_{ма} = \frac{p.1195 - p.1695}{p.1195}$	0,44	0,35	0,21
Коефіцієнт маневреності власного капіталу, [-]	$K_{мвк} = \frac{p.1195 - p.1695}{p.1495}$	0,70	0,66	0,51
Коефіцієнт маневреності позикового капіталу, [-]	$K_{мпк} = \frac{p.1195 - p.1695}{p.1595 - p.1695}$	0,31	0,27	0,20

2. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу збільшувався на 0,01 за кожний період. Зростання цього показника в динаміці означає збільшення частки позикових коштів у фінансуванні підприємства. Значення цього показника не відповідає нормі.

3. Коефіцієнт концентрації поточної заборгованості збільшився на 0,09 за 2013 рік, на 0,16 за 2014 рік. Він показує, яку частину активів сформовано за рахунок позикових ресурсів короткострокового характеру.

4. Коефіцієнт фінансової стійкості зменшився на 0,02, за період 2013 року та на 0,04 за 2014 рік, що свідчить про погіршення фінансової стійкості підприємства. Це означає, що підприємство залежне від зовнішніх джерел фінансування.

5. Коефіцієнт фінансового леве-риджу (фінансового ризику) збільшився на 0,11 за 2013 рік і на 0,21 за 2014 рік. Зростання показника свідчить про посилення залежності підприємства від інвесторів і кредиторів, тобто про зниження фінансової стійкості. Чим вище його значення, тим більш ризиковим є вкладання капіталу в це підприємство.

6. Коефіцієнт забезпеченості запасів власними джерелами їх формування збільшився на 0,39 за 2013 рік. На початок, і на кінець періоду цей коефіцієнт задовольняє нормативне значення і навіть перевищує його більш, ніж у 3 рази. За період в 2014 рік відбулося різке зниження цього показника 1,81. Хоча показник все рівно задовольняє норму, для підприємства таке різке падіння може мати негативні наслідки.

7. Коефіцієнт маневреності оборотних активів зменшився на 0,09 за 2013 рік і на 0,14 за 2014 рік, тобто зменшилася гнучкість у використанні оборотних активів.

8. Коефіцієнт маневреності власного капіталу зменшився на 0,04 за 2013 рік і на 0,015 за 2014 рік, тобто зазнав негативних змін, але цей коефіцієнт має значення, що дозволяє забезпечити достатню гнучкість у використанні власного капіталу.

9. Коефіцієнт маневреності позикового капіталу зменшився на 0,04 за 2013 рік і на 0,07 за 2014 рік. Він показує, яка частина позикового капіталу перебуває в обороті.

Проаналізувавши порівняльно-аналітичний баланс за 2012–2014 роки можна сказати, що ПАТ «Яготинський маслозавод» незважаючи на фінансову кризу збільшує обсяги своєї діяльності за рахунок ефективного використання власного капіталу та залучених фінансових ресурсів, підприємство є рентабельним та платоспроможним. Додатково залучені кошти саме й допомогли активізувати виробництво, почати випускати на ринок нові продукти та почати пошук нових ринків збуту.

Аналіз фінансової стійкості підприємства показує, що підприємство за період з 31.12.2012 по 31.12.2014 дещо знизило показники фінансової стійкості. на 01.01.2015р. показники не відповідають рекомендованим нормативам.

Тому необхідно розробити стабілізуючі заходи щодо покращення ситуації. Серед них можуть бути

контроль і скорочення поточних зобов'язань, збільшення джерел власного капіталу, використання довгострокових зобов'язань — «довгих» кредитів, а також підвищення показників ділової активності.

Висновки. Сучасний ринок молочних продуктів в Україні є висококонкурентним, налічує 15–20 великих гравців та більше 200 дрібних локальних виробників, має позитивні тенденції. Підприємства-виробники молочної продукції починають відкривати для себе нові ринки збуту, розширюють експорт, знаходять нових покупців та партнерів, що зацікавлені інвестувати у розвиток виробництва. Тому роль та значення аналізу фінансової звітності надзвичайно посилюється як дієвого інструменту обґрунтування ефективних управлінських рішень щодо залучення інвестицій та довгострокових кредитів з метою досягнення високої конкурентоспроможності та стратегічних орієнтирів підприємства.

Література

1. Бернстайн Л. А. Анализ финансовой отчетности: теория, практика и интерпретация. / Бернстайн Л. А. — М., «Финансы и статистика», 2003. — 624 с.
2. Слободян Н. Г. Аналіз і прогнозування фінансової стійкості підприємства в сучасних умовах: методологія і практика. / Економічний аналіз, Зб. наук. праць. / Слободян Н. Г. — Тернопільський НЕУ, 2014. — т. 18, № 2. — С. 239–245.
3. Економіка підприємства: Структурно-логічний навч. посібник / За ред. д-ра екон. наук, проф. С. Ф. Покропивного. — К.: КНЕУ, 2001. — 457 с.
4. Голов С. Ф. Управлінський облік: Підручник. / Голов С. Ф. — К.: Лібра, 2003. — 704 с.
5. Садовська І. Б. Бухгалтерський облік: навчальний посібник для вищої школи. / Луцьк. нац. техн. ун-т. / Садовська І. Б. — К.: Центр учбової літератури, 2013. — 688 с.